Centenarul Constantin Silvestri

Un act de dreptate – cartea Laviniei Coman

(Grigore Constantinescu – 21 februarie 2013)

„Povestea de față s-a născut dintr-o mare absență. Ne aflăm înaintea unui caz spectaculos de uitare colectivă. ”

Nu este obișnuită citarea cuvintelor autorului, în debutul unei lecturi. Dar, subliniem prin acest gest emoția și reacția Laviniei Coman, față de perspectiva proiectului întreprins, atunci când a fost invitată să scrie o monografie despre Constantin Silvestri, marele muzician pe îl omagiem la împlinirea, în 2013, a centenarului venirii sale în lume. Ne dăm seama că absența sa din cultura muzicală națională, la nivelul politicii regimului dinainte de 1989, îi estompase prezența în conștiința câtorva generații care, probabil, nici nu mai știu cine a fost. Pe de altă parte, contemporanii săi de până la începutul anilor 60’ sunt din ce în ce mai puțini, iar gloria ultimei perioade de viață aparține altor orizonturi.

Cercetarea întreprinsă de Lavinia Coman, redescoperirea destinului, a mărturiilor, documentelor, studiilor, presei a fost extrem de dificilă, manifestându-se ca un exemplu de devotament pentru elucidarea subiectului asumat. Paginile care inserează notele lămuritoare pentru desfășurarea textului demonstrează interesul acestei călătorii întreprinse cu personalități de azi, de ieri și din trecut, tocmai pentru a sugera interacțiunea între lectura presei, a fragmentelor de carte, dar și lămuritoarele convorbiri cu cei dispuși să răspundă întrebărilor autoarei. Conform unei discipline literare bine stăpânite, Lavinia Coman și-a construit arhitectura monografiei proporțional cu ceea ce avea nevoie să devină treptat o contribuție edificatoare la portretul subiectului. Tema muzical-estetic-istorică, este prelucrată în variațiunile cuprinse în file de carte, așa cum se spune în citarea de la începutul Prologului. Autoarea urmează traseul deschiderilor spre viață, cu secvențe gândite filmic, proporționate în treptate acumulări de descrieri. În jurul acestei derulări de informații, comentate, autoarea pregătește o idee care departajează finalul tinereții de ceea ce va urma: „În anul 1932, maestrul George Enescu spunea: «Dorim ca Silvestri să realizeze tot ceea ce noi așteptăm de la dânsul – și noi așteptăm lucruri mari». Era o profeție...”. În proporția monografiei ne aflăm, din perspectiva existențială a lui Constantin Silvestri, într-o primă grupare a informațiilor și faptelor aproape necunoscute. Aceasta nu înseamnă că ceea ce va urma s-a aflat mai lesnicios, căci, oricum, intrăm acum, pentru a doua parte a cărții spre descrierea carierei artistului, victorii interpretative, succese de public, itinerarii naționale și internaționale, câștigurile de autoritate directorială. Lavinia Coman conchide prin remarca: „Momentul marcant al anului 1955 îl reprezintă realizarea Simfoniei a IX-a de Beethoven” precum și „partituri celebre cu caracter religios. Cultura muzicală românească îi datorează lui Constantin Silvestri concerte de neuitat cu Missa în si minor de J.S. Bach, Recviemul de Giuseppe Verdi, Marea Missă de W.A. Mozart. Se mai cuvine să punctăm un aspect important caracteristic momentului istoric în care se produc aceste evenimente cu un caracter spectaculos ieșit din comun. Ține aproape de domeniul miracolului faptul că toate concertele evocate au loc într-o țară controlată de un regim politic totalitar, declarat ca ateu și antireligios militant.”

Narațiunea portretistică îl conduce pe Constantin Silvestri către apogeul carierei sale în plan național, firește și de peste hotare, prin efectul dramatic cu care autoarea pregătește ultima secvență a vieții artistului. Aici, cunoașterea era majoritar pierdută în ceața ignorării celui care a preferat să părăsească țara sa, purtătoare de limite şi ingratitudini. Aflăm însă, recuperate de autoare, numeroase detalii pentru timpul ce a urmat. „Artistul își asumă condiția de rătăcitor perpetuu, își adună bagajul sumar și continuă să străbată lumea, oricât de mari i-ar fi durerile, incertitudinile, neîmplinirile interioare, finalul unei existenţe dureroase, marcate de un sfârşit tragic.” Astfel se încheie romanul vieții lui Constantin Silvestri, nu însă și monografia destinată de Lavinia Coman marelui muzician centenar. Descoperim că nu știam prea mult despre creația componistică, despre valorile lucrărilor pianistice, camerale și miniaturile vocale, acum privite cu minuția admiratorului care le prezintă analitic.

Ne așteptam, desigur, la un Epilog, pentru a judeca întregul acestei epopei muzicologice. Lavinia Coman ne răspunde – și își răspunde aici – întrebării cardinale: **Ce moștenim de la Constantin Silvestri?** Poate acum, dacă am parcurs cartea, vom fi mai aproape de adevărul unei mai adânci semnificații a relației artist-destin-operă, înțelegând de ce, în șirul stelar dirijoral românesc Perlea, Georgescu, Silvestri, Celibidache ierarhia nuanțată a valorilor este egală ca altitudine. Spunem aceasta înainte de a finaliza lectura noastră cu citatul cu care a început discursul autoarei, cerând istoriei culturale dreptatea pentru eroul Constantin Sivestri:„Povestea de față s-a născut dintr-o mare absență. Ne aflăm înaintea unui caz spectaculos de uitare colectivă.”